

PART-I / ਭਾਗ-I

1. Insightful learning implies that :

- (1) To learn something a person must understand all aspects of its use
- (2) Any degree of feel for a pattern is sufficient
- (3) Both (1) and (2)
- (4) None of the above

2. Von Restorff Effect occurs when the item is presented in :

- (1) Bold letters
- (2) Different colours
- (3) Italics
- (4) All of the above

3. Which of the following does *not* represent a gender stereotype ?

- (1) Fathers drive cars and mothers tend babies
- (2) Men are physicians and women are nurses
- (3) Women are pilots and men cook food
- (4) The boys have initiative and girls lack ability to take decisions

4. A child fails to write numerals and mathematical symbols correctly. From which type of learning disability is the child suffering ?

- (1) Dyslexia
- (2) Dyscalculia
- (3) Dysgraphia
- (4) Deterioration

5. "Select type questions" can take the form of :

- (a) True-false statements
 - (b) Matching items
 - (c) Essay questions
 - (d) Multiple choice questions
- (1) (a) and (b) only
 - (2) (c) and (d) only
 - (3) (a), (b) and (d) only
 - (4) (b), (c) and (d) only

1. ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ :

- (1) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
- (2) ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਲਈ ਮਹਿਸੂਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਰਜਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ
- (3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਵੌਨ ਰੀਸਟੋਰਫ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੱਦ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- (1) ਮੋਟੇ ਅੱਖਰ
- (2) ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ
- (3) ਟੇਢੇ ਅੱਖਰਾਂ
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਲਿੰਗ ਰੂੜੀਬੱਧ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (1) ਪਿਤਾ ਕਾਰਾਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀਆਂ ਹਨ
- (2) ਮਰਦ ਡਾਕਟਰ ਹਨ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਰਸਾਂ ਹਨ
- (3) ਔਰਤਾਂ ਪਾਇਲਟ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰਦ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ
- (4) ਲੜਕੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

4. ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਅੰਕਾਂ ਅਤੇ ਗਣਿਤਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ?

- (1) ਡਿਸਲੈਕਸੀਆ
- (2) ਡਿਸਕਲਕੂਲੀਆ
- (3) ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ
- (4) ਡਿਟਰੀਓਰੇਸ਼ਨ

5. "ਚੁਣੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਲ" ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ :

- (a) ਸਹੀ-ਗਲਤ ਬਿਆਨ
 - (b) ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ
 - (c) ਲੇਖ ਦੇ ਸਵਾਲ
 - (d) ਬਹੁ-ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ
- (1) (a) ਅਤੇ (b) ਸਿਰਫ
 - (2) (c) ਅਤੇ (d) ਸਿਰਫ
 - (3) (a), (b) ਅਤੇ (d) ਸਿਰਫ
 - (4) (b), (c) ਅਤੇ (d) ਸਿਰਫ

(4)

B

6. Metalinguistic Awareness of language emerges in most children by the age of about :
- (1) 10 years (2) 14 years
(3) 2 years (4) 6 years
7. The sex of a child is determined by :
- (1) X-chromosome contributed by the mother
(2) Y-chromosome contributed by the father
(3) Autosomes
(4) Society
8. While learning vocabulary lists, who tends to make more errors of commission ?
- (1) Impulsive children
(2) Reflective children
(3) Special children
(4) Toddlers
9. Which of the following does *not* coincide with idea that learning of one behaviour is pre-requisite to the learning of another behaviour ?
- (1) We must be able to crawl before we can walk
(2) Count before we can add
(3) Know the alphabets before we can use the dictionary
(4) Write paragraph before we can write sentences
10. Learning with understanding :
- (1) Is quicker
(2) Exhibits superior retention
(3) Both (1) and (2)
(4) None of the above
6. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਰਭਾਸ਼ਾਈ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਗਭਗ ਕਿਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ :
- (1) 10 ਸਾਲ (2) 14 ਸਾਲ
(3) 2 ਸਾਲ (4) 6 ਸਾਲ
7. ਬੱਚੇ ਦਾ ਲਿੰਗ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :
- (1) X-ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ
(2) Y-ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ
(3) ਆਟੋਸੋਮ
(4) ਸਮਾਜ
8. ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸੂਚੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਵੇਲੇ, ਕੌਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਭਾਵੁਕ ਬੱਚੇ
(2) ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਬੱਚੇ
(3) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਚੇ
(4) ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ
9. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣਾ ਦੂਜੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ :
- (1) ਸਾਨੂੰ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਂਗਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
(2) ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ
(3) ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੋ
(4) ਵਾਕ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ਼ ਲਿਖੋ
10. ਸਮਝ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣਾ :
- (1) ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
(2) ਉੱਤਮ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ
(3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
(4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

PAPER-II(SOS)

(5)

B

11. Needs lying at the bottom of Maslow's hierarchical structure of needs are :

- (1) Safety needs
- (2) Physiological needs
- (3) Self actualisation needs
- (4) Esteem needs

12. Which level is the highest level of creativity ?

- (1) Expressive creativity
- (2) Inventive creativity
- (3) Innovative creativity
- (4) Emergent creativity

13. Which one is an Emergency motive ?

- (1) Thirst
- (2) Hunger
- (3) Breathing
- (4) Escape

14. Who propounded "Theory of Multiple Intelligence" ?

(1) Gardner	(2) Sternberg
(3) Guilford	(4) Spearman

15. ADHD stands for :

(1) Attentive Disorder	Deficit	Hyperactivity
(2) Attention Disorder	Deficit	Hyperactivity
(3) Attention Disorder	Deficient	Hypoactivity
(4) Attention Disorder	Deficit	Hypoactivity

11. ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਸਲੇ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹਨ :

- (1) ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੋੜਾਂ
- (2) ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ
- (3) ਸਵੈ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ
- (4) ਆਦਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ

12. ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਪੱਧਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

- (1) ਪ੍ਰਗਟਾਤਮਕ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ
- (2) ਖੋਜੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ
- (3) ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ
- (4) ਉਭਰਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ

13. ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

- (1) ਪਿਆਸ
- (2) ਭੁੱਖ
- (3) ਸਾਹ ਲੈਣਾ
- (4) ਬਚਣਾ

14. "ਮਲਟੀਪਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ" ਕਿਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ?

(1) ਗਾਰਡਨਰ	(2) ਸਟਰਨਬਰਗ
(3) ਗਿਲਫੋਰਡ	(4) ਸਪਿਯਰਮੈਨ

15. ADHD ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ :

- (1) ਅਟੈਂਟਿਵ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਆਰਡਰ
- (2) ਅਟੇਂਸਨ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਆਰਡਰ
- (3) ਅਟੇਂਸਨ ਡੈਫੀਸ਼ਨਟ ਹਾਈਪੋਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਆਰਡਰ
- (4) ਅਟੇਂਸਨ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪੋਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਆਰਡਰ

B

(6)

16. Which of the following can *not* be related to simple problem solving ?
- (1) Shall I drive or walk to work
 - (2) Shall I spend the evening reading a book or watching a motion picture
 - (3) Shall I encourage my son to go to college
 - (4) Shall I wear a black or a blue trouser today
17. Which of the following is an internal factor influencing child's growth and development ?
- (1) Hereditary
 - (2) Mother's family adjustment
 - (3) Friends
 - (4) Religious institution
18. Peer culture is more powerful in defining issues of :
- (1) Morality
 - (2) Career choice
 - (3) Religion
 - (4) Style and socializing
19. A problem can be considered solved beyond reasonable doubt when and only when :
- (a) One proposed solution presents a pattern which harmonizes all the data which have been obtained
 - (b) There are no data which are incompatible with that proposal
- (1) Both (a) and (b) are true
 - (2) Only (a) is true
 - (3) Only (b) is true
 - (4) Neither (a) nor (b) is true

16. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਧਾਰਨ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਕੀ ਮੈਂ ਕੰਮ ਲਈ ਗੱਡੀ ਚਲਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪੈਦਲ ਚੱਲਾਂ
 - (2) ਕੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਾਂ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਬਿਤਾਵਾਂ
 - (3) ਕੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਾਂ
 - (4) ਕੀ ਮੈਂ ਅੱਜ ਕਾਲਾ ਜਾਂ ਨੀਲਾ ਪੈਂਟ ਪਹਿਨਾਂਗਾ
17. ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਾਰਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
- (1) ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ
 - (2) ਮਾਤਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਾਯੋਜਨ
 - (3) ਮਿੱਤਰ
 - (4) ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ
18. ਪੀਅਰ ਕਲਚਰ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ?
- (1) ਨੈਤਿਕਤਾ
 - (2) ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ
 - (3) ਧਰਮ
 - (4) ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕਤਾ
19. ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੱਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ :
- (a) ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੱਲ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ
 - (b) ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਡੇਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ
- (1) (a) ਅਤੇ (b) ਦੋਵੇਂ ਸੱਚ ਹਨ
 - (2) ਕੇਵਲ (a) ਸੱਚ ਹੈ
 - (3) ਕੇਵਲ (b) ਸੱਚ ਹੈ
 - (4) ਨਾ (a) ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (b) ਸੱਚ ਹੈ

(7)

B

20. Which of the following does *not* represent signal learning ?

- (1) Being anxious at the sight of an examination booklet
- (2) Being happy at the sound of loved one's voice
- (3) Dog responding to a buzzer by salivating
- (4) Being able to categorise some animals as mammals

21. The book named 'The Technology of Teaching' is authored by :

- (1) B. F. Skinner
- (2) Gregor Mendel
- (3) Ivan Pavlov
- (4) Edward Thorndike

22. Development that starts from head and proceeds towards heel is called :

- (1) Cephalocaudal
- (2) Proximodistal
- (3) Both (1) and (2)
- (4) Neither (1) nor (2)

23. Thinking in its usual sense is :

- (1) Goal related problem solving
- (2) An attempt to work through an obstacle to find the means to achieve an end
- (3) Both (1) and (2)
- (4) None of the above

24. According to Piaget, the first stage of intellectual development is :

- (1) Pre-operational stage
- (2) Sensory-motor stage
- (3) Formal-operational stage
- (4) Concrete-operational stage

20. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਕੇਤ ਸਿਖਣਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (1) ਇਮਤਿਹਾਨ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋਣਾ
- (2) ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ
- (3) ਕੁੱਤਾ ਲਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਜ਼ਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
- (4) ਕੁਝ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਧਾਰੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ

21. 'ਦਿ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਆਫ ਟੀਚਿੰਗ' ਨਾਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ :

- (1) ਬੀ. ਐਫ. ਸਕਿਨਰ
- (2) ਗ੍ਰੈਗਰ ਮੈਂਡੇਲ
- (3) ਇਵਾਨ ਪਾਵਲੋਵ
- (4) ਐਡਵਰਡ ਥੌਰਨਡਾਈਕ

22. ਸਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅੱਡੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- (1) ਸੇਫਾਲੋਕੈਡਲ
- (2) ਪ੍ਰੋਕਸੀਮੋਡਿਸਟਲ
- (3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
- (4) ਨਾ (1) ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (2)

23. ਇਸਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣਾ ਹੈ :

- (1) ਟੀਚੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ
- (2) ਇੱਕ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਧਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
- (3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

24. ਪਿਆਜੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ :

- (1) ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਦਾ ਪੜਾਅ
- (2) ਸੰਵੇਦੀ-ਮੋਟਰ ਦਾ ਪੜਾਅ
- (3) ਰਸਮੀ-ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੜਾਅ
- (4) ਠੋਸ-ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੜਾਅ

25. Which of the following is *not* a form of acquired behaviour ?
- (1) Manners
(2) Traditions
(3) Customs
(4) Instincts
26. Learning by selecting and connecting is also known as :
- (1) Trial and error theory of learning
(2) Conditioning theory of learning
(3) Cognitive theory of learning
(4) Gestalt theory of learning
27. Social skills can be taught through :
- (1) Direct instruction (2) Modelling
(3) Practice (4) All of the above
28. How many stages of moral development are proposed by Kohlberg ?
- (1) 6 (2) 7
(3) 8 (4) 2
29. If a child of 10 years of chronological age has a mental age of 8 years, what is his I. Q. ?
- (1) 80 (2) 08
(3) 100 (4) 6.40
30. Which of the following is *not* a positive incentive ?
- (1) Reward (2) Praise
(3) Approval (4) Punishment
25. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
- (1) ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ
(2) ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ
(3) ਰੀਤ ਰਿਵਾਜ
(4) ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ
26. ਚੁਣਨ ਅਤੇ ਜੁੜ ਕੇ ਸਿੱਖਣਾ ਇਸ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :
- (1) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਸਿਧਾਂਤ
(2) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਥਿਊਰੀ
(3) ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਬੋਧਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ
(4) ਸਿਖਣ ਦਾ ਗੇਸਟਾਲਟ ਸਿਧਾਂਤ
27. ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ :
- (1) ਸਿੱਧੀ ਹਿਦਾਇਤ (2) ਮਾਡਲਿੰਗ
(3) ਅਭਿਆਸ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
28. ਕੋਹਲਬਰਗ ਦੁਆਰਾ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੜਾਅ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਨ ?
- (1) 6 (2) 7
(3) 8 (4) 2
29. ਜੇਕਰ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਉਮਰ ਦੇ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਮਰ 8 ਸਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ I. Q. ਕੀ ਹੈ ?
- (1) 80 (2) 08
(3) 100 (4) 6.40
30. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
- (1) ਇਨਾਮ (2) ਉਸਤਤ
(3) ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ (4) ਸਜ਼ਾ

PART-II / ਭਾਗ-II

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਕ-ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 31-38) :

ਡਾ. ਦੀਪਕ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਅੱਧੀ ਕੁ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਗਰ ਯੂਕਲਿਡ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਐਕਸ-ਰੇ ਤਕਨੀਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੀ ਘਰੇਲੂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸਰਲ-ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਕੁੜੀ ਬੋਨੀ ਉਰਸਾਲੀਨ ਜੁਲੋਕਰ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਈ। ਬੋਨੀ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਓਹਾਇਓ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਾ. ਦੀਪਕ ਦਾ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਪਕ ਤੇ ਬੋਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਸੁਨੀਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਇੱਕ ਸਤੰਬਰ, 1965 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਯੂਕਲਿਡ (ਓਹਾਇਓ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਤੇ ਇੱਕ ਭੈਣ ਉਸਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਭਰਾ ਜੈ ਉਸਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੇ ਭੈਣ ਦੀਨਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਅਜੇ ਸਾਲ ਕੁ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬੋਸਟਨ (ਮੈਸਾਚੂਸੈਟਸ) ਆ ਗਿਆ। ਸੁਨੀਤਾ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਸਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਹੋਈ। ਸੁਨੀਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸ਼ੁਕੀਨ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਘਰੇਲੂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਸਿਲਾਈ-ਕਢਾਈ, ਸੰਗੀਤ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵੀ ਤੈਰਾਕੀ ਤੇ ਐਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੁਨੀਤਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ, ਤੈਰਾਕੀ, ਹਾਈਕਿੰਗ, ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ।

ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਨੀਤਾ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੀ। ਉਹ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਂਪ ਲਾਈ ਪਿਕਨਿਕ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਤੈਰਾਕੀ-ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਖਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬੈਗ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਨਾਲ ਆ ਰਲੀ। ਭੈਣ ਤੇ ਭਰਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ, ਤੇਰਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ?” “ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ।” ਦੋ-ਹਰਫ਼ੀ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦੌੜ ਗਈ। ਉਸਦਾ ਜਦ ਬੈਗ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ

ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਮੈਡਲ ਸਨ। ਸੁਨੀਤਾ ਨੇ ਬੋਸਟਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨੀਯਮ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਜਮਾਤ ਦੇ ਚੌਠੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। 1983 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਨੈਵਲ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਉਸਨੇ 1987 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨੇਵੀ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੂੰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਕੇ ਇਹੀ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਬੋਨੀ ਰੁਚੀ ਲਈ ਕਿ ਤੀਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉਸਨੇ 2770 ਘੰਟੇ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਐਮ. ਐਸ. ਸੀ. ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ-ਇੰਸਟਰਕਟਰ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਉਹ ਨੈਵਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਜਮਾਤੀ ਮਿਸ਼ੈਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੁਨੀਤਾ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

1995 ਈ. ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪੁਲਾੜ ਕੇਂਦਰ ‘ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਰੋਨਾਟਿਕਸ ਐਂਡ ਸਪੇਸ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ’ (ਨਾਸਾ) ਗਈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਜਾਨ ਯੰਗ ਨਾਂ ਦੇ ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਚਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਾਹਰ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਸਕਦੀ ? ਬੱਸ ਉਸਨੇ ‘ਨਾਸਾ’ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ 1998 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ‘ਨਾਸਾ’ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਉਸਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਾੜੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ 9 ਦਸੰਬਰ, 2006 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ‘ਡਿਸਕਵਰੀ’ ਨਾਂ ਦੇ ਪੁਲਾੜੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਬਰਾਂ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

31. ਸੁਨੀਤਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਕਿਹੜਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ?

- (1) ਸਿਲਾਈ-ਕਢਾਈ
- (2) ਸੰਗੀਤ
- (3) ਐਕਸ-ਰੇ ਤਕਨੀਸ਼ਨ
- (4) ਫਾਰਮੇਸੀ

(10)

B

32. ਸੁਨੀਤਾ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਸੀ ?

- (1) ਤਿੰਨ (2) ਚਾਰ
(3) ਪੰਜ (4) ਦੋ

33. ਸੁਨੀਤਾ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ?

- (1) ਬੀ. ਐੱਸ. ਸੀ.
(2) ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਸੀ.
(3) ਪੀ-ਐੱਚ. ਡੀ.
(4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

34. ਤੈਰਾਕੀ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਸੁਨੀਤਾ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ?

- (1) ਚਾਰ (2) ਪੰਜ
(3) ਛੇ (4) ਸੱਤ

35. ਸੁਨੀਤਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ ?

- (1) ਘੁਮੰਡੀ (2) ਘਰੇਲੂ
(3) ਨਿਮਰ (4) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

36. ਕਿਸਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸਨੇ ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀ ਬਣਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ?

- (1) ਜਾਨ ਯੰਗ
(2) ਜਾਨ ਨਿਊਟਨ
(3) ਹਿਊਨਸਾਂਗ
(4) ਮਿਸ਼ੈਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼

37. ਅਮਰੀਕੀ ਪੁਲਾੜ ਕੇਂਦਰ 'ਨਾਸਾ' ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ?

- (1) ਦੋ ਸਾਲ
(2) ਸੱਤ ਸਾਲ
(3) ਪੰਜ ਸਾਲ
(4) ਅੱਠ ਸਾਲ

38. 'ਡਿਸਕਵਰੀ' ਨਾਮੀ ਪੁਲਾੜੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਉਡਾਣ ਕਦੋਂ ਭਰੀ ?

- (1) 1987 ਈ. (2) 1998 ਈ.
(3) 2006 ਈ. (4) 2007 ਈ.

39. 'ਘੁਸ-ਮੁਸਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

- (1) ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ
(2) ਪੂਰਾ ਚਾਨਣ
(3) ਮੂੰਹ-ਹਨੇਰਾ
(4) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

40. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਗੋਲਾਈ ਰਹਿਤ ਪੁਨੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ?

- (1) ਉ, ਉ, ਏ, ਓ
(2) ਇ, ਈ, ਏ, ਅ
(3) ਆ, ਉ, ਔ, ਈ
(4) ਔ, ਉ, ਏ, ਆ

41. 'ਦਾਦੀ ਜੀ ਆਪ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ' ਵਾਕ ਵਿਚ ਪੜਨਾਵ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਹੈ ?

- (1) ਪੁਰਖਵਾਚਕ
(2) ਨਿਸ਼ਚੇਵਾਚਕ
(3) ਨਿੱਜਵਾਚਕ
(4) ਸੰਬੰਧਵਾਚਕ

42. ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਾਚਨ ਢੰਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

- (1) ਆਦਰਸ਼ ਵਾਚਨ
(2) ਅਨੁਕਰਨ ਵਾਚਨ
(3) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਾਚਨ
(4) ਸਮੂਹਿਕ ਵਾਚਨ

PAPER-II(SOS)

43. 'ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਅਖਾਣ ਦੱਸੋ।

(1) ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਇੱਕੋ ਸੱਤ, ਮੂਰਖ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ

(2) ਕੋਈ ਮਰੇ ਕੋਈ ਜੀਵੇ, ਸੁਥਰਾ ਘੋਲ ਪਤਾਸੇ ਪੀਵੇ

(3) ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਲਾਲੀ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ

(4) ਆਪ ਮੋਏ ਜਗ ਪਰਲੋ

44. ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਉੱਤਮ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

(1) ਕੌਮਾਂਤਰੀ (2) ਸ਼ਾਹਕਾਰ

(3) ਮੌਲਿਕ (4) ਵਿਲੱਖਣ

45. ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(1) ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਧੀ

(2) ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਧੀ

(3) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਵਿਧੀ

(4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

46. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਚਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਹੈ ?

(1) ਸੂਖਮ (2) ਸਥੂਲ

(3) ਕਾਲਪਨਿਕ (4) ਸੁਹਜਾਤਮਕ

47. 'ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੋਚੇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ' ਕਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ?

(1) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

(2) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ

(3) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ

(4) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ

48. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਵਰਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

(1) ਹ੍ਰਸਵ ਸਵਰ (2) ਦੀਰਘ ਸਵਰ

(3) ਅਰਧ ਸਵਰ (4) ਅਨੁਨਾਸਿਕ

49. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੌਸ਼ਲ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(1) ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾ ਵਾਚਣਾ

(2) ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਸਮਝਣਾ

(3) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਅ

(4) ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੌਸ਼ਲ

50. ਸੱਦੀ ਨਾ ਬੁਲਾਈ, ਮੈਂ ਲਾੜੇ ਦੀ। ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ।

(1) ਭਰਜਾਈ (2) ਤਾਈ

(3) ਮਾਸੀ (4) ਚਾਚੀ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 51-57) :

ਜੈ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ,

ਲਹੂਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ,

ਅਣਖ ਤੇਰੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗਾਥਾ।

ਜੈ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ।

ਹਲਦੀ ਘਾਟੀ ਤੇਰੀ, ਤੇਰੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ,

ਤੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾਂਦੇ, ਰਾਜਪੂਤਾਨੀ ਖੰਡਰ।

ਬਿਆਸਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਮੁੜਿਆ, ਖਾ ਕੇ ਮਾਰ ਸਿਕੰਦਰ।

ਜੈ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ।

'ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ' ਬਾਗ਼ ਤੇਰੇ ਦੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਅਮਰ ਕਹਾਣੀ,

'ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ' ਤੇਰੇ, ਅੱਗ ਲਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ।

ਚੰਡੀ ਬਣ ਕੇ ਰਣ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀ, ਤੇਰੀ ਝਾਂਸੀ ਰਾਣੀ।

ਜੈ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ।

(12)

B

'ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਜਿਹੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇਰੇ, 'ਊਧਮ ਸਿੰਘ', 'ਸਰਾਭੇ',
ਫੁੱਲੇ ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਉਸਨੇ, ਤੋਲ ਲਿਆ ਵਿੱਚ ਫਾਬੇ।
ਮੋਰੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਰੰਡੀ ਕਰ ਗਏ, ਤੇਰੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ।
ਜੈ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ।

'ਲਾਜਪਤ' ਜਿਹੇ ਬਣ ਗਏ ਤੇਰੀ, ਲਾਜ-ਪੱਤ ਦੇ ਰਾਖੇ,
'ਸ਼ਿਵਾ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਤਾਪ' ਤੇਰੇ ਨੇ, ਲਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ।
ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀ, ਤਵਾਰੀਖ ਪਈ ਆਖੇ।
ਜੈ ਭਾਰਤ, ਜੈ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ।

51. ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਵੀ ਕੌਣ ਹੈ ?

- (1) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ
- (2) ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ
- (3) ਫਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ
- (4) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ

52. ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਅਣਖ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗਾਥਾ ਕਿਸ ਨਾਲ
ਲਿਖੀ ਗਈ ?

- (1) ਕਲਮ ਨਾਲ
- (2) ਖੂਨ ਨਾਲ
- (3) ਅਣਖ ਨਾਲ
- (4) ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ

53. ਇਸ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸ ਦਰਿਆ
ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ?

- (1) ਰਾਵੀ
- (2) ਸਤਲੁਜ
- (3) ਬਿਆਸ
- (4) ਜਿਹਲਮ

54. ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ 1919 ਈ. ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸ
ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

- (1) ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਘਟਨਾ
- (2) ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ
- (3) ਦੇਸ਼-ਵੰਡ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ
- (4) ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ

55. ਫੁੱਲੇ ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਕਿਸ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਨੇ ਲਿਆ ?

- (1) ਭਗਤ ਸਿੰਘ
- (2) ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ
- (3) ਊਧਮ ਸਿੰਘ
- (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

56. ਗੋਰੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਰੰਡੀ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ ?

- (1) ਸਿਕੰਦਰ
- (2) ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ
- (3) ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ
- (4) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

57. 'ਤਵਾਰੀਖ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

- (1) ਇਤਿਹਾਸ
- (2) ਸ਼ਹਾਦਤ
- (3) ਅਣਖ
- (4) ਇੱਜ਼ਤ

58. ਜਦੋਂ ਵਿਆਕਰਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਆਰੰਭ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਤੋਂ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

- (1) ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਧੀ
- (2) ਸਮਵਾਇ ਵਿਧੀ
- (3) ਅਨੁਕਰਨ ਵਿਧੀ
- (4) ਸੂਤਰਵਾਦ ਵਿਧੀ

59. ਜਦੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ
ਮਜ਼ਬੂਰੀਵੱਸ ਇਕ ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਰਜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ
ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

- (1) ਪਿਜਿਨ
- (2) ਕਿਰਿਓਲ
- (3) ਸਲੈਂਗ
- (4) ਗੁਪਤ ਭਾਸ਼ਾ

60. ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਵਿਆਕਰਣ ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਸੰਬੰਧੀ
ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸਿੱਖਿਆ
ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ?

- (1) ਵਿਆਕਰਣ ਸਿੱਖਿਆ
- (2) ਵਾਚਨ ਸਿੱਖਿਆ
- (3) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ
- (4) ਤਖ਼ਸੀਸੀ ਸਿੱਖਿਆ

PAPER-II(SOS)

Passage : Read the passage carefully and answer the questions (Q. No. 61-68) :

The house – the only one in the entire valley – sat on the crest of a low hill. From this height, one could see the river and the field of ripe corn dotted with the flowers that always promised a good harvest. The only thing the earth needed was a downpour or at least a shower. Throughout the morning Lencho – who knew his fields intimately – had done nothing else but see the sky towards the north-east.

"Now we're really going to get some water, woman". The woman who was preparing supper, replied, "Yes, God willing". The older boys were working in the field, while the smaller ones were playing near the house until the woman called to them all, "Come for dinner". It was during the meal that, just as Lencho had predicted, big drops of rain began to fall. In the north-east huge mountains of clouds could be seen approaching.

The air was fresh and sweet. The man went out for no other reason than to have the pleasure of feeling the rain on his body, and when he returned, he exclaimed, "These aren't raindrops falling from the sky, they are new coins. The big drops are ten-cent pieces, and the little ones are fives.

With a satisfied expression, he regarded the field of ripe corn with its flowers, draped in a curtain of rain. But suddenly a strong wind began to blow and along with the rain very large hailstones began to fall. These truly did resemble new silver coins. The boys, exposing themselves to the rain, ran out to collect the frozen pearls.

"It's really getting bad now," exclaimed the man. "I hope it passes quickly." It did not pass quickly. For an hour the hail rained on the house, the garden, the hillside, the cornfield, on the whole valley. The field was white as if covered with salt.

Not a leaf remained on the trees. The corn was totally destroyed. The flowers were gone from the plants. Lencho's soul was filled with sadness. When the storm had passed, he stood in the middle of the field and said to his sons, "A plague of locusts would have left more than this. The hail has left nothing. This year we will have no corn".

"That night was a sorrowful one".

"All our work, for nothing". "There's no one who can help us".

"We'll all go hungry this year".

61. What can be assumed about the geographical location of the valley where the house is located ?
- (1) It is prone to natural disasters.
 - (2) It is a remote area with limited access to modern amenities.
 - (3) It is a fertile area with a diverse range of flora and fauna.
 - (4) It is a tourist hotspot with many local attractions.
62. What does the mention of the "entire valley" assume about the size of the area ?
- (1) The area is relatively small.
 - (2) The area is very large.
 - (3) The area is densely populated.
 - (4) The area is sparsely populated.
63. What is the probable reason for the man's satisfaction while looking at the field of corn ?
- (1) He is happy with the way the flowers look.
 - (2) He is glad to see the rain draping the corn.
 - (3) He is content with the ripe corn ready for harvesting.
 - (4) He is pleased with the way the field looks under the rain.

64. Which of the following assumptions is implicit in the man's statement that the "big drops are ten cent pieces, and the little ones are fives" ?
- (1) He has a poor understanding of currency.
 - (2) He is trying to impress others with his knowledge of currency.
 - (3) He is experiencing a hallucination.
 - (4) He is making an analogy to describe the size of the raindrops.
65. What competency is displayed by the woman when she responds to Lencho's comment with "Yes, God willing" ?
- (1) Active listening
 - (2) Cultural sensitivity
 - (3) Communication
 - (4) Flexibility
66. How does Lencho's attitude toward the rain differ from the woman's ?
- (1) Lencho is grateful for the rain, while the woman is indifferent.
 - (2) Lencho is hopeful for the rain, while the woman is sceptical.
 - (3) Lencho is confident about the rain, while the woman is unsure.
 - (4) Lencho is anxious about the rain, while the woman is calm.
67. "The field was white as if covered with salt." The expression contains an example of the literary device called :
- (1) Simile
 - (2) Metaphor
 - (3) Personification
 - (4) Allegory
68. "A plague of locusts would have left more than this." This sentence is :
- (1) Assertive
 - (2) Interrogative
 - (3) Exclamatory
 - (4) Negative
69. Students who learn to speak in English are taught the patterns of variations of the pitch of the voice. Such variations constitute of a language.
- (1) intonation
 - (2) phonetic transcription
 - (3) functional aphonia
 - (4) hypernasality
70. Constructive approach to language learning promotes :
- (1) a child-centred approach
 - (2) a teacher-centred approach
 - (3) a culture of silence
 - (4) classroom noise
71. The objective of Three Language Formula is to ensure :
- (1) The promotion of Hindi as the national language.
 - (2) The promotion of mother-tongue based multilingualism in the curriculum.
 - (3) The promotion of any one foreign language as a third language.
 - (4) The promotion of English as the connecting language.
72. The pharynx and larynx are organs of speech that constitute
- (1) Respiratory system
 - (2) Phonatory system
 - (3) Articulatory system
 - (4) None of the above
73. What is the main role of textbooks in language teaching and learning ?
- (1) To provide direct sense experience to students.
 - (2) They're very light and can be taken from one place to another.
 - (3) Maintenance of proper discipline in the class.
 - (4) It makes the teaching of English systematic.

(15)

B

74. There are consonant phonemes in RP (Received Pronunciation) English.
- (1) 21 (2) 22
(3) 23 (4) 24
75. A student's ability to converse and report a situation in precise words can be tested using :
- (1) True False tests
(2) Multiple choice tests
(3) Matching tests
(4) Oral Expression
76. Which of the following expressions is *incorrect* ?
- (1) He is deficient in hearing.
(2) He is hard of hearing.
(3) He is short of hearing.
(4) He is hard in hearing.
77. In a deductive method of teaching grammar, the teacher proceeds from :
- (1) structure to sentences
(2) words to sentences
(3) rules to examples
(4) examples to rules
78. "Standard English" is considered standard because it follows :
- (1) rules of grammar
(2) sentence construction
(3) punctuation and spelling
(4) all of the above
79. This is considered the best method of teaching grammar. It involves proceeding from observation to law and then from law to observation :
- (1) Inductive-deductive method
(2) Informal method
(3) Reference method
(4) Traditional method

80. Arousing, Expectancy, and Incentive techniques are used for :
- (1) Habit formation
(2) Motivation
(3) Increasing vocabulary
(4) To arouse interest

Passage : Read the passage carefully and answer the questions (Q. No. 81-87) :

Tenth May dawned bright and clear. For the past few days, I had been pleasantly besieged by dignitaries and world leaders who were coming to pay their respects before the inauguration. The inauguration would be the largest gathering ever of international leaders on South African soil.

The ceremonies took place in the lovely sandstone amphitheater formed by the Union buildings in Pretoria. For decades this had been the seat of white supremacy, and now it was the site of a rainbow gathering of different colors and nations for the installation of South Africa's democratic, non-racial government.

On that lovely autumn day, I was accompanied by my daughter Zenani. On the podium, Mr de Klerk was first sworn in as the second deputy president. Then Thabo Mbeki was sworn in as the first deputy president. When it was my turn, I pledged to obey and uphold the Constitution and to devote myself to the well-being of the Republic and its people. To the assembled guests and watching world, I said :

Today, all of us do, by our presence here ... confer glory and hope to newborn liberty. Out of the experience of an extraordinary human disaster that lasted too long, must be born a society of which all humanity will be proud.

We, who were outlaws not so long ago, have today been given the rare privilege to be host to the nations of the world on our own soil. We thank all of our distinguished international guests for having come to take possession with the people of our country of what is, after all, a common victory of justice, for peace, for human dignity.

P. T. O.

(16)

B

We have, at last, achieved our political emancipation. We pledge ourselves to liberate all our people from the continuing bondage of poverty, deprivation, suffering, gender, and other discrimination.

Never, never, and never again shall it be that this beautiful land will again experience the oppression of one by another.

The sun shall never set on so glorious a human achievement.

Let freedom reign. God bless Africa!

81. It was a celebration of South Africa's first government.
- (1) autocratic, racial
 - (2) democratic, non-racial
 - (3) democratic, racial
 - (4) monarch, non-racial
82. Why did other countries break off diplomatic relations with South Africa ?
- (1) . White rulers
 - (2) It is a poor country
 - (3) Other countries are racial
 - (4) Apartheid policy
83. What change did international leaders bring to South Africa ?
- (1) end of Apartheid
 - (2) humanity
 - (3) peace
 - (4) trade negotiations
84. "We thank all of our distinguished international guests for having come to take possession with the people of our country of what is, after all, a common victory for"
- (1) justice
 - (2) peace
 - (3) human dignity
 - (4) all of the above

85. The title that best suits this extract is :
- (1) Lovely autumn day
 - (2) Apartheid policy
 - (3) Trade negotiations
 - (4) Significance of freedom
86. The word confer means :
- (1) call
 - (2) revoke
 - (3) withhold
 - (4) give
87. The expression 'newborn liberty' contains an example of :
- (1) Synecdoche
 - (2) Personification
 - (3) Onomatopocia
 - (4) Imagery
88. Passive vocabulary means that learners :
- (1) understand the meanings but cannot use them.
 - (2) are clueless about the meanings of the words.
 - (3) use the words without knowing their meaning.
 - (4) know the meanings of the words but hardly use them.
89. Which of the following statements defines the sense of being glad ?
- (1) To spend time in merriment when there is no work.
 - (2) To spend time in merriment to keep body and mind fit after doing work.
 - (3) When the expression indicates too much joy.
 - (4) When the expression indicates normal joy.
90. Dictation can be used as a remedial measure to improve which of the following skills ?
- (1) Reading
 - (2) Speaking
 - (3) Listening
 - (4) Writing

PART-IV / ਭਾਗ-IV

91. First state to introduce Mid Day Meal Scheme :

- (1) Punjab
- (2) Tamil Nadu
- (3) Uttar Pradesh
- (4) Kerala

92. Social Sciences are the fields of scholarship that study :

- (1) Society
- (2) Economy
- (3) Culture
- (4) All of the above

93. Which among the following dynasty is called as Solanki dynasty ?

- (1) Chalukya dynasty
- (2) Chandella dynasty
- (3) Sena dynasty
- (4) Yaduvanshi dynasty

94. Who is the nominal head in a State ?

- (1) Chief Minister
- (2) Governor
- (3) Chief Justice
- (4) Speaker

91. ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ?

- (1) ਪੰਜਾਬ
- (2) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ
- (3) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
- (4) ਕੇਰਲ

92. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਐਨ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਸਮਾਜ
- (2) ਆਰਥਿਕਤਾ
- (3) ਸਭਿਆਚਾਰ
- (4) ਸਾਰੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ

93. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਰਾਜਵੰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੋਲੰਕੀ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਚਾਲੁਕੀਆ ਰਾਜਵੰਸ਼
- (2) ਚੰਦੇਲ ਰਾਜਵੰਸ਼
- (3) ਸੇਨ ਰਾਜਵੰਸ਼
- (4) ਯਦੁਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਵੰਸ਼

94. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਮਮਾਤਰ ਮੁਖੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
- (2) ਰਾਜਪਾਲ
- (3) ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ
- (4) ਸਪੀਕਰ

95. A Municipal Corporation is an urban local body present in cities having population of _____

- (1) above 10 lakhs
- (2) above 8 lakhs
- (3) above 5 lakhs
- (4) above 12 lakhs

95. नगर निकाय एक नगरीय स्थानीय निकाय है जो _____

- (1) 10 लाख से अधिक
- (2) 8 लाख से अधिक
- (3) 5 लाख से अधिक
- (4) 12 लाख से अधिक

96. Dalton Plan was developed by :

- (1) Parkhurst
- (2) Dalton
- (3) Gilbert
- (4) Carroll

96. डाल्टन योजना किसने विकसित की थी :

- (1) पार्कहर्स्ट
- (2) डाल्टन
- (3) गिलबर्ट
- (4) कारोल

97. Which Indian mass movement is associated with famous 'Dandi March' of Mahatma Gandhi ?

- (1) Civil Disobedience movement
- (2) Khilafat movement
- (3) Non-cooperation movement.
- (4) Quit India movement

97. महात्मा गांधी के प्रसिद्ध 'दण्डी मार्च' से जुड़ा हुआ भारतीय जनसंग्राम कौन सा है :

- (1) नागरिक असहयोग आंदोलन
- (2) खिलाफत आंदोलन
- (3) असहयोग आंदोलन
- (4) भारत छोड़ो आंदोलन

98. Which of the following is *not* an Earthquake wave ?

- (1) P wave
- (2) L wave
- (3) M wave
- (4) S wave

98. निम्नलिखित में से कौन सा भूकंप की तरंग नहीं है :

- (1) P तरंग
- (2) L तरंग
- (3) M तरंग
- (4) S तरंग

B

(19)

B

99. Which strait separates India from Sri Lanka ?

- (1) Palk (2) Hormuz
(3) Gibraltar (4) Sunda

100. Which of the following is west flowing river of India ?

- (1) Mahanadi (2) Krishna
(3) Mahi (4) Narmada

101. In which of the deserts do the nomadic tribals Bedouins live ?

- (1) Thar (2) Sahara
(3) Gobi (4) Namib

102. Which of the following is *not* a method of soil conservation ?

- (1) Mulching
(2) Terrace farming
(3) Slash and burn
(4) Rock dam

103. The numerous tiny bodies that move around the sun are called :

- (1) Asteroids (2) Meteors
(3) Planets (4) Stars

99. ਕਿਹੜਾ ਜਲਡਮਰੂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਪਾਲਕ (2) ਹੋਰਮੁਜ਼
(3) ਜਿਬਰਾਲਟਰ (4) ਸੁੰਡਾ

100. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਦਰਿਆ ਹੈ ?

- (1) ਮਹਾਨਦੀ (2) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
(3) ਮਾਹੀ (4) ਨਰਮਦਾ

101. ਕਿਹੜੇ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿੱਚ ਖਾਨਾਬਦੋਜ਼ ਅਧਿਵਾਸੀ ਬੇਦੂਈਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

- (1) ਥਾਰ (2) ਸਹਾਰਾ
(3) ਗੋਬੀ (4) ਨਾਮਿਬ

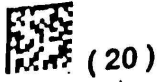
102. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮਿੱਟੀ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (1) ਮਲਚਿੰਗ
(2) ਟੈਰੇਸ ਫਾਰਮਿੰਗ
(3) ਸਲੈਸ਼ ਅਤੇ ਬਰਨ
(4) ਰੋਕ ਡੈਮ

103. ਸੂਰਜ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗੁੰਮਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਰੀਰਾਂ (ਟਾਈਨੀ ਬਾਡੀਆਂ) ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਐਸਟੇਰੋਇਡਸ (2) ਉਲਕਾ
(3) ਗ੍ਰਹਿ (4) ਤਾਰੇ

(20)

104. The oldest mountain range in India :

- (1) Himalayas (2) Vindhya
(3) Aravalli (4) Satpura

105. What is the average salinity of the Oceans ?

- (1) 35 parts per thousand
(2) 45 parts per thousand
(3) 25 parts per thousand
(4) 55 parts per thousand

106. The typology of value education was developed by :

- (1) Marx (2) Superka
(3) Weber (4) Fisher

107. The technique developed by Moreno (1953) to discriminate social relationship that exists among the members of a social group is :

- (1) Sociometry
(2) Projective technique
(3) Inkblot
(4) Summative technique

108. 'Amar Jiban' the first known autobiography written by an Indian Woman :

- (1) Pandita Ramabai
(2) Rokeya Sakhawat Hussain
(3) Rassundari Devi
(4) Savitribai Phule

104. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਹਾੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ :

- (1) ਹਿਮਾਲਿਆ (2) ਵਿੰਧਿਆ
(3) ਅਰਾਵਲੀ (4) ਸਤਪੁੜਾ

105. ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਔਸਤ ਖਾਰਾਪਣ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

- (1) 35 ਹਿੱਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ
(2) 45 ਹਿੱਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ
(3) 25 ਹਿੱਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ
(4) 55 ਹਿੱਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ

106. ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਟਾਈਪੋਲੋਜੀ ਕਿਸਨੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ?

- (1) ਮਾਰਕਸ (2) ਸੁਪਰਕਾ
(3) ਵੇਬਰ (4) ਵਿਸ਼ਰ

107. ਮੋਰੇਨੋ (1953) ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਤਕਨੀਕ, ਜੋ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ :

- (1) ਸੋਸ਼ਿਓਮੈਟਰੀ
(2) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਤਕਨੀਕ
(3) ਇੰਕਬਲੋਟ
(4) ਯੋਗਾਤਮਕ ਤਕਨੀਕ

108. 'ਅਮਰ ਜੀਬਨ' ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਹੈ :

- (1) ਪੰਡਿਤਾ ਰਮਾਬਾਈ
(2) ਰੋਕੀਆ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਹੁਸੈਨ
(3) ਰਾਮੁੰਦਰੀ ਦੇਵੀ
(4) ਸਵਿੰਤਰੀ ਬਾਈ ਫੂਲੇ

(21)

B

108. The most popular approach in organizing a curriculum in social studies is :

- (1) Unit approach
- (2) Topical approach
- (3) Concentric approach
- (4) Separate approach

110. Diwan-i-Arz was related to which department in the Delhi Sultanate ?

- (1) Foreign affairs
- (2) Royal correspondence
- (3) Department of Military
- (4) Finance department

111. How many Fundamental Rights are there in the Constitution ?

- (1) Seven
- (2) Six
- (3) Five
- (4) Eight

112. Which mandal of Rigveda-samhita is dedicated to Soma ?

- (1) Xth mandal
- (2) IIIrd mandal
- (3) IVth mandal
- (4) IXth mandal

109. ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹੁੰਚ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?

- (1) ਯੂਨਿਟ ਪਹੁੰਚ
- (2) ਸਤਹੀ ਪਹੁੰਚ
- (3) ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ
- (4) ਵੱਖਰੀ ਪਹੁੰਚ

110. ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਅਰਜ਼ ਦਿੱਲੀ ਸਲਤਨਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ?

- (1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ
- (2) ਸ਼ਾਹੀ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ
- (3) ਫੌਜੀ ਵਿਭਾਗ
- (4) ਵਿਤ ਵਿਭਾਗ

111. ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ?

- (1) ਸੱਤ
- (2) ਛੇ
- (3) ਪੰਜ
- (4) ਅੱਠ

112. ਰਿਗਵੇਦਸੰਹਿਤਾ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਮੰਡਲ ਸੋਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ?

- (1) Xth ਮੰਡਲ
- (2) IIIrd ਮੰਡਲ
- (3) IVth ਮੰਡਲ
- (4) IXth ਮੰਡਲ

113. Cultivation of grapes is called :
- (1) Sericulture
 - (2) Viticulture
 - (3) Pisciculture
 - (4) Horticulture
114. Which tree's wood is used for making Cricket bats ?
- (1) Pine
 - (2) Oak
 - (3) Willow
 - (4) Sal
115. Which of the following is *not* related to Endogenetic forces ?
- (1) Volcanoes
 - (2) Earthquakes
 - (3) Mountains
 - (4) Glaciers
116. Bhopal Gas Tragedy took place in :
- (1) 1st December, 1984
 - (2) 2nd December, 1984
 - (3) 1st December, 1985
 - (4) 2nd December, 1986
117. Right to Life is a provision under which Article in the Constitution ?
- (1) Article 19
 - (2) Article 21
 - (3) Article 22
 - (4) Article 24
113. ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਸੇਰੀਕਲਚਰ
 - (2) ਵਿਟੀਕਲਚਰ
 - (3) ਪੀਸੀਕਲਚਰ
 - (4) ਹੋਰਟੀਕਲਚਰ
114. ਕਿਹੜੇ ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਲੱਕੜ ਕ੍ਰਿਕਟ ਬੈਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- (1) ਪਾਈਨ
 - (2) ਓਕ
 - (3) ਵਿਲੋ
 - (4) ਸਾਲ
115. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅੰਤਰਜਾਤ ਬਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
- (1) ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ
 - (2) ਭੂਚਾਲ
 - (3) ਪਹਾੜ
 - (4) ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ
116. ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਡ੍ਰਾਮਾ ਦੀ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ?
- (1) 1 ਦਸੰਬਰ 1984
 - (2) 2 ਦਸੰਬਰ 1984
 - (3) 1 ਦਸੰਬਰ 1985
 - (4) 2 ਦਸੰਬਰ 1986
117. ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ?
- (1) ਆਰਟਿਕਲ 19
 - (2) ਆਰਟਿਕਲ 21
 - (3) ਆਰਟਿਕਲ 22
 - (4) ਆਰਟਿਕਲ 24

(23)

B

118. In which year did the Constituent Assembly of India first meet ?

- (1) 1946 (2) 1947
(3) 1948 (4) 1949

119. Asia is separated from Europe by :

- (1) Ural Mountains
(2) Atlas Mountains
(3) Rocky Mountains
(4) Zagros Mountains

120. Under which Article of the Indian Constitution was Untouchability abolished ?

- (1) Article 15
(2) Article 16
(3) Article 17
(4) Article 18

121. Indian Constitution gives 'Prohibition of Discrimination' as Fundamental Right under

- (1) Article 15
(2) Article 16
(3) Article 18
(4) Article 14

118. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਸ ਸਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ?

- (1) 1946 (2) 1947
(3) 1948 (4) 1949

119. ਏਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਹੈ :

- (1) ਯੂਰਲ ਪਹਾੜ
(2) ਐਟਲਸ ਪਹਾੜ
(3) ਰਾਕੀ ਪਹਾੜ
(4) ਜ਼ਾਗਰੋਸ ਪਹਾੜ

120. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?

- (1) ਆਰਟੀਕਲ 15
(2) ਆਰਟੀਕਲ 16
(3) ਆਰਟੀਕਲ 17
(4) ਆਰਟੀਕਲ 18

121. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 'ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਮਨਾਹੀ' ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸ ਆਰਟੀਕਲ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

- (1) ਆਰਟੀਕਲ 15
(2) ਆਰਟੀਕਲ 16
(3) ਆਰਟੀਕਲ 18
(4) ਆਰਟੀਕਲ 14

(24)

122. Which hitherto unknown Kushan ruler finds mention in the Rabatak inscription ?
- (1) Wimakadphises
 - (2) Kujula Kadphises
 - (3) Vasudeva II
 - (4) Wima Tatku
123. Who among the following dynasty is known for the temples of Khajuraho ?
- (1) Chandella dynasty
 - (2) Parmar dynasty
 - (3) Gahadvala dynasty
 - (4) Shahi dynasty
124. What was the main purpose for which Richard Wellesley established Fort William College ?
- (1) To promote study of sacred Buddhist text
 - (2) To train officers for the Bengal army
 - (3) To train Civil servants
 - (4) To train teachers to teach in schools
125. The representation of Buddha and Bodhisattava in the images was the favourite theme of:
- (1) Pallava style
 - (2) Gandhara style
 - (3) Sanuli style
 - (4) Pradyota style

122. ਰਾਬਟਾਕ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਵਿੱਚ ਹੁਣੇ ਤੱਕ ਅਣਜਾਣ ਕਿਹੜੇ ਕੁਸ਼ਾਣ ਸ਼ਾਸਕ ਦਾ ਜਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?
- (1) ਵਿਮ ਕਦਫੀਸੇਸ
 - (2) ਕੁਜੁਲ ਕਦਫੀਸੇਸ
 - (3) ਵਾਸੁਦੇਵ II
 - (4) ਵਿਮਾ ਤਤਕੁ
123. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਖਜੂਰਾਹੋ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ?
- (1) ਚੰਦੇਲ ਰਾਜਵੰਸ਼
 - (2) ਪਰਮਾਰ ਰਾਜਵੰਸ਼
 - (3) ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਰਾਜਵੰਸ਼
 - (4) ਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜਵੰਸ਼
124. ਰਿਚਰਡ ਵੇਲਜ਼ਲੀ ਨੇ ਫੋਰਟ ਵਿਲੀਅਮ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ?
- (1) ਪਵਿੱਤਰ ਬੋਧੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ
 - (2) ਬੰਗਾਲ ਫੌਜ ਲਈ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣ
 - (3) ਸਿਵਿਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣ ਲਈ
 - (4) ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣ ਲਈ
125. ਕਿਸ ਕਲਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਬੋਧੀਸਤਵ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਣ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥੀਮ ਸੀ ?
- (1) ਪੱਲਵ ਸ਼ੈਲੀ
 - (2) ਗੰਧਾਰ ਸ਼ੈਲੀ
 - (3) ਸਨੌਲੀ ਸ਼ੈਲੀ
 - (4) ਪ੍ਰਦਿਓਤਾ ਸ਼ੈਲੀ

(25)

B

126. Who appoints the Chief Minister of a State ?

- (1) Governor
- (2) President
- (3) Prime Minister
- (4) Vice President

127. When is 'International Women's Day' celebrated ?

- (1) 10th March
- (2) 8th April
- (3) 25th March
- (4) 8th March

128. The term Versara refers to :

- (1) A form of vedic sacrifice
- (2) Non-Brahmadeya village
- (3) A Jain monk
- (4) A style of temple architecture

129. What is full form of PIL ?

- (1) Public Interest Litigation
- (2) Public Interest Legislation
- (3) Policy Interest Legislation
- (4) Public Interest Law

PAPER-II(SOS)

126. ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਰਾਜਪਾਲ
- (2) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
- (3) ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ
- (4) ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

127. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਕਦੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) 10 ਮਾਰਚ
- (2) 8 ਅਪ੍ਰੈਲ
- (3) 25 ਮਾਰਚ
- (4) 8 ਮਾਰਚ

128. 'ਵੇਸਾਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਵੈਦਿਕ ਬਲੀਦਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ
- (2) ਗੈਰ-ਬ੍ਰਹਮਾਦੇਯ ਪਿੰਡ
- (3) ਇੱਕ ਜੈਨ ਭਿਕਸ਼ੂ
- (4) ਮੰਦਰ ਦੀ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ੈਲੀ

129. ਪੀਆਈਐੱਲ (PIL) ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?

- (1) ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ
- (2) ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ
- (3) ਪੌਲਿਸੀ ਇੰਟਰਸਟ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ
- (4) ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਲੋ

P. T. O.

130. When was the Supreme Court of India established ?

- (1) 26 November, 1950
- (2) 15 January, 1950
- (3) 26 January, 1950
- (4) 26 January, 1949

131. Which of the following industries is associated with Sakchi ?

- (1) Cotton textile
- (2) Rubber
- (3) Iron and Steel
- (4) Sugar

132. The rohu, catla and hilsa are the varieties of :

(1) Cattle	(2) Sheep
(3) Fish	(4) Silkworm

133. What is the name given to a lake made by a river in the flood plains ?

(1) Playa lake	(2) Ox-bow lake
(3) Crater lake	(4) Lagoon

134. What percentage of freshwater is available and fit for human use ?

- (1) 1 percent
- (2) 10 percent
- (3) 5 percent
- (4) 15 percent

130. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਦੀ ਸੀ ?

- (1) 26 ਨਵੰਬਰ, 1950
- (2) 15 ਜਨਵਰੀ, 1950
- (3) 26 ਜਨਵਰੀ, 1950
- (4) 26 ਜਨਵਰੀ, 1949

131. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉਦਯੋਗ 'ਸਾਕਚੀ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ?

- (1) ਸੂਤੀ ਟੈਕਸਟਾਈਲ
- (2) ਰਬੜ
- (3) ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਸਟੀਲ
- (4) ਸ਼ੂਗਰ

132. ਰੋਹੂ, ਕੈਤਲਾ ਅਤੇ ਹਿਲਸਾ ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ ?

(1) ਪਸ਼ੂ	(2) ਭੇਡ
(3) ਮੱਛੀ	(4) ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕੀੜੇ

133. ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣੀ ਝੀਲ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਪਲੇਆ ਝੀਲ	(2) ਆਕਸ-ਬੋਅ ਝੀਲ
(3) ਕ੍ਰੇਟਰ ਝੀਲ	(4) ਲਗੂਨ

134. ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਪਲੱਬਧ ਅਤੇ ਯੋਗ ਹੈ ?

- (1) 1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
- (2) 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
- (3) 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
- (4) 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ

135. Who chairs the Rajya Sabha ?

- (1) Speaker
- (2) Vice President
- (3) President
- (4) Prime Minister

136. Who is known as father of the Indian Constitution ?

- (1) Dr. B. R. Ambedkar
- (2) Mahatma Gandhi
- (3) Pt. Jawaharlal Nehru
- (4) Sardar Vallabhbai

137. A group process of creative problem solving is described as :

- (1) Dramatic play
- (2) Investigatory learning
- (3) Brain storming
- (4) Exploratory learning

138. Who completed Qutub Minar ?

- (1) Qutub-ud-din-Aibak
- (2) Raziya
- (3) Iltutmish
- (4) Akbar

135. ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਸਪੀਕਰ
- (2) ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
- (3) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
- (4) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

136. ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਡਾ. ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ
- (2) ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ
- (3) ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ
- (4) ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ

137. ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਨਾਟਕੀ ਖੇਡ
- (2) ਖੋਜੀ ਸਿੱਖਿਆ
- (3) ਬ੍ਰੇਨ ਸਟਾਰਮਿੰਗ
- (4) ਖੋਜਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ

138. ਕੁਤਬ ਮਿਨਾਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਕਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ?

- (1) ਕੁਤਬ-ਉਦ-ਦੀਨ-ਐਬਕ
- (2) ਰਜੀਆ
- (3) ਇਲਤੁਤਮਿਸ਼
- (4) ਅਕਬਰ

(28)

139. Which one of the following functions does not fall under Central Government ?

- (1) Defence (2) Communications
 (3) Police (4) Currency

140. Who designed the National Flag of India, adopted by the constituent assembly on July 21, 1947 ?

- (1) Badr-ud-din-Tyabji
 (2) Rabindranath Tagore
 (3) Subhash Chandra Bose
 (4) Dadabhai Naoroji

141. The first settlement of the English in Eastern India was at :

- (1) Murshidabad
 (2) Dacca
 (3) Bombay
 (4) Balasore

142. How many tiers/levels of government are there in India ?

- (1) Two (2) Five
 (3) Four (4) Three

PAPER-II(SOS)

139. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਜ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਰੱਖਿਆ (2) ਸੰਚਾਰ
 (3) ਪੁਲਿਸ (4) ਮੁਦਰਾ

140. 21 ਜੁਲਾਈ, 1947 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡੇ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਿਸਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

- (1) ਬਦਰ-ਉਦ-ਦੀਨ-ਤਾਇਬਜੀ
 (2) ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ
 (3) ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ
 (4) ਦਾਦਾਭਾਈ ਨੌਰੋਜੀ

141. ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਸਤੀ ਕਿੱਥੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਈ ਸੀ ?

- (1) ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਬਾਦ
 (2) ਦਾਕਾ
 (3) ਬੰਬਈ
 (4) ਬਾਲਾਸੋਰ

142. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੱਧਰ / ਪੜਾਅ ਹਨ ?

- (1) ਦੋ (2) ਪੰਜ
 (3) ਚਾਰ (4) ਤਿੰਨ

143. The system in which children teach children to help each other is known as :

- (1) Group investigation
- (2) Peer tutoring
- (3) Complex instruction
- (4) Core design

144. What is the full form of EVM used in Elections ?

- (1) Electoral Voter Machine
- (2) Electronic Voting Machine
- (3) Election Voter Mandate
- (4) Election Value Mandate

145. What are Bromeliads ?

- (1) Plants that store water in their leaves
- (2) Plants that store water in their stems
- (3) Plants that store water in their roots
- (4) Plants that store water in their trunks

146. Which of the following are the major threats to environment due to expansion of agriculture and construction activity ?

- (1) Land degradation
- (2) Landslide
- (3) Soil erosion
- (4) All of the above

143. ਜਿਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਾਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਸਮੂਹ ਪੜਤਾਲ
- (2) ਸਾਥੀ ਸਿੱਖਿਆ
- (3) ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼
- (4) ਮੂਲ ਡਿਜ਼ਾਇਨ

144. ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਈਵੀਐਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?

- (1) ਇਲੈਕਟੋਰਲ ਵੋਟਰ ਮਸ਼ੀਨ
- (2) ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ
- (3) ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵੋਟਰ ਮੈਂਡੇਟ
- (4) ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵੈਲਿਊ ਮੈਂਡੇਟ

145. ਬ੍ਰੋਮੇਲੀਆਡ ਕੀ ਹਨ ?

- (1) ਪੌਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ
- (2) ਪੌਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਣੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ
- (3) ਪੌਦੇ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ
- (4) ਪੌਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਡੱਠਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ

146. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ?

- (1) ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਟਾਓ
- (2) ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣਾ
- (3) ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਟੌਤੀ
- (4) ਸਾਰੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ

(30)

147. Which two gases make up the bulk of atmosphere ?

- (1) Nitrogen and Helium
- (2) Nitrogen and Argon
- (3) Nitrogen and Carbon dioxide
- (4) Nitrogen and Oxygen

148. The word Tsunami has been derived from which language ?

- (1) Japanese
- (2) French
- (3) Spanish
- (4) Russian

149. The material carried by the glacier such as rocks, sand and silt is called :

- (1) Moraines
- (2) Alluvium
- (3) Placers
- (4) None of the above

150. The constellation Ursa Major is also known as :

- (1) Big Bear
- (2) Orion
- (3) Hydra
- (4) Pegasus

147. ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਗੈਸਾਂ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ?

- (1) ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ ਹੀਲੀਅਮ
- (2) ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ ਆਰਗਨ
- (3) ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ
- (4) ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ

148. ਸੁਨਾਮੀ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

- (1) ਜਾਪਾਨੀ
- (2) ਫ੍ਰੈਂਚ
- (3) ਸਪੈਨਿਸ਼
- (4) ਰੂਸੀ

149. ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੱਟਾਨਾਂ, ਰੇਤ ਅਤੇ ਗਾਦ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਮੋਰੇਨ
- (2) ਐਲੂਵੀਅਮ
- (3) ਪਲੇਸਰ
- (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

150. ਤਾਰਾਮੰਡਲ ਉਰਸਾ ਮੇਜਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (1) ਬਿਗ ਬੀਅਰ
- (2) ਔਰਾਇਨ
- (3) ਹਾਈਡਰਾ
- (4) ਪੈਗਾਸਸ